

D ů v o d y:

Při rozboru dovolacího důvodu nesprávného posouzení věci po stránce právní dlužno vycházeti ze skutkových zjištění nižších soudů. V příčině té zjistily nižší soudy, že mezi stranami bylo ujednáno jako závdavek toliko 1.000 Kč, nikoli i dalších 16.000 Kč, tvořících splátku kupní ceny, a schválil odvolací soud co do skutkového podkladu pro aktivní legitimaci k žalobě zjištění soudu procesního, »že platy, které se staly s ohledem na kupní smlouvu, byly plněny žalobcem samým a z jeho prostředků.« Když odvolací soud z tohoto zjištění vyvodil, že žalovaný není oprávněn i částku 16.000 Kč si podržeti, i kdyby žalobce byl snad zavini, že smlouva nebyla splněna, nelze v tom shledati právní omyl (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), neboť názor ten je v souladu s § 908 obč. zák., jenž straně na nesplnění smlouvy nevinné přiznává sice právo podržeti si závdavek, ale nikoli též právo podržeti si i složené snad částky kupní ceny. Vyvodil-li odvolací soud dále z onoho zjištění, že žalobce sám je oprávněn, žádati nazpět to, co dal, nepochybil, neboť § 1435 obč. zák. praví, že věci, které byly dány jako opravdový dluh, může t e n, k d o j e d a l, nazpět žádati od příjemce, když odpadl právní důvod je podržeti. Zákon nerozlišuje — a nelze proto ani při jeho výkladu rozlišovati — zda ten, kdo je dal, je dal na vlastní či na cizí opravdový dluh, nýbrž přiznává každému, tudíž i osobě nezúčastněné na vzniku dluhu jako smluvní straně, právo žádati nazpět to, co dal, když nastane v zákoně blíže stanovená podmínka. Žaloba podle § 1435 obč. zák. přísluší podle toho toliko tomu, na jehož újmu by příjemce plnění, jež se stalo bezdůvodným, byl obohacen, a to není vždy smluvní strana, která přes svou povinnost nesplnila, nýbrž po případě i onen třetí, který plnil vlastním jménem na vlastní účet za ni. Složil-li tudíž žalobce podle zjištění nižších soudů sporných 16.000 Kč sám a ze svých peněz, je také jen o n legitimován, žádati je nazpět. Když tomu tak, netřeba již dále zkoumati, proč žalobce nepodal žalobu i jménem své manželky, kdo vlastně byl při koupi smluvní stranou a jaké stanovisko kdo zaujal k otázce té v jiném sporu. Připomínka dovolatele, že on není obohacen, protože mu prý vznikla značná škoda ze zrušení kupu vinou žalobcovou, nepřihlíží k tomu, že škoda ta sama o sobě mu nedává nároku na část kupní ceny ze zrušené kupní smlouvy. Část tu drží bezdůvodně. Pokud by mohl svou škodu zaúčtovati na nárok žalobcův, nelze tu řešiti, když žalovaný vzal námitku započtení výslovně zpět. Mylným je konečně také dovolatelův názor, že žalobce žalobu ani neopřel o důvod § 1435 obč. zák., ze kterého soud jí vyhověl, nýbrž že ji opřel o důvod § 908 obč. zák. Vyvrací jej jednak výslovné znění žaloby, jednak okolnost, že by žalobce, pokládaje i částku 16.000 Kč za závdavek podle § 908 obč. zák., byl důsledně, stejně jak co do skutečného závdavku 1.000 Kč, žaloval na zaplacení dvojnásobné částky 16.000 Kč jako závdavku.

Čís. 6757.

Mezi meziministerským komitétem pro likvidaci lihové komise a československým erárem došlo k jednání zakládajícímu závazek českoslo-

venského eráru podle §u 1409 obč. zák. Československý erár jest povinen doplatiti přejímací cenu za líh, dodaný ve výrobním období 1920/1921 československé lihové komisi.

Závazek podle §u 1409 obč. zák. nepředpokládá, že jest pohledávka proti původnímu dlužníku nedobytnou.

Ustanovení §u 1409 obč. zák. není obmezeno na úplatné převody a na ony pohledávky, patřící ku jmění nebo podniku, které již od prvo počátku byly dluhem odevzdávatelovým.

(Rozh. ze dne 1. února 1927, Rv I 1650/26.)

Co do předchozího děje poukazuje se na čís. sb. 5416. Procesní soud první stolice uznal po té podle žaloby. Odvolací soud žalobu zamítl.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Právním posudkem, vysloveným ve zrušovacím usnesení dovolacího soudu z 3. listopadu 1925 č. j. Rv I 974/25, čís. sb. 5416 rozřešeny jsou pro tento spor (§ 511 c. ř. s.) otázky, že československá lihová komise byla samostatnou právnickou osobností od Československého státu rozdílnou a že v případě, o něž jde, byla přímým smluvníkem žalující strany, dále, že také meziministerské komitě pro likvidaci československé komise lihové bylo samostatnou právní osobností, pokud šlo o obhospodařovací období 1922/1923. I nelze se vývody stran, pokud tyto přetřásají znovu ony právní otázky, vůbec obíratí. Žalovaná strana uvádí v přípravném spise toto: »Jest pravdou, že likvidace čsl. komise lihové nebyla prováděna způsobem stanoveným vládním nařízením z 19. října 1922 čís. 300« . . . »Věc se jednoduše provedla tak, že komitě jakožto orgán samostatně hospodařící převzalo celý »podnik« čsl. lihové komise se všemi aktivy a pasivy, tedy s povinností, platné dluhy čsl. lihové komise zaplatiti atd.« Na listu číslo 122 loyálně žalovaná strana připouští, že věřitelům čsl. komise lihové příslušel proto dle § 1409 obč. zák. nárok na splnění jejich pohledávek proti zmíněnému komitétu. Tím utvořil se stav, že podnik tímto komitétem provozovaný zatížen byl zmíněnými k původnímu podniku čsl. lihové komise patřivšími dluhy. Za tohoto stavu věci nebylo třeba prováděti důkazy nabízené o tom, z které kampaně pochází líh k 31. srpnu 1923 v zásobě jsoucí a v jakém poměru na této zásobě participuje líh od čsl. lihové komise komitétu předaný. Žalovaná strana poukazuje na to, že podle zrušovacího usnesení měl se tento poměr zjistiti. Ale ku stavu nyní zjištěnému jest přihlížeti, ježto dovolací soud v onom zrušovacím usnesení též poukázal k tomu, že třeba objasniti, zda se prováděla likvidace čsl. lihové komise odděleně od likvidace meziministerského komitétu jako právnické osoby v období 1922/1923 hospodařivší. Jest se obíratí otázkou, zda v poměru mezi komitétem a žalovanou stranou došlo k jednání zakládajícímu závazek žalované strany podle §u 1409 obč. zák. Z přednesu stran jest patrné, že přichází v úvahu jen ten případ, zda jmění tohoto komitétu,

státem převzaté, jest takovým souhrnem majetkovým, jaký má na mysli § 1409 obč. zák., a tu již přednes žalované strany samotné podává v tomto směru dostatečné objasnění věci po právní stránce. Dle tvrzení žalované mělo komité ku konci své činnosti (31. srpna 1923) zásobu lihu 336.678·75 hl, z čehož státní správě předáno 323.358·88 hl a zbytku 13.319·87 hl použito k vyřízení obchodů sjednaných přede dnem 31. srpna 1923. V účtu rozvázném pro období 1922/1923 vykázáno jest toto jmění komitétu: oněch 336.678·75 hl v ceně 175,194.352·06 Kč, zásoby denaturačních prostředků z 31. srpna 1923 545.945·76 Kč, pod heslem »státu odvedeno« celkem 53,436.072·11 Kč, další položky (hotovost, depot, vkladní knížka, realita, inventář atd.) 120,676.842·32 Kč, celkem 349,853.212·25 Kč. Tedy dle tvrzení žalované strany převzal stát skoro celou (96%) zásobu lihu v ceně 171,380.206·40 Kč. Nevadí, že zásoba lihu nebyla místně koncentrována v jednom skladišti, nýbrž roztroušena po lihovarech, neboť i tak může tvořiti souhrn majetkový po rozumu §u 1409 obč. zák., jenž dle zásad obchodního života bývá prvořadým a namnoze jedině rozhodným podkladem úvěru. V §u 1409 obč. zák. nemluví se úmyslně o celém jmění, nýbrž jen o jmění, a v tomto případě jde o všechny zásoby lihu, jimiž komité mohlo volně disponovati. Nešlo tedy o obyčejné zcizení zásob, jež by bylo pouze výkonem pravidelného provozu podniku. Za tohoto stavu věci a vzhledem k §u 21 nařízení čís. 355/1920, dle něhož veškeré přebytky zbývající po splnění závazků a po úhradě veškerých výloh komise připadají beztak státu, což platí i o přebytcích zmíněného komitétu, jest tuto zásobu lihu státu předanou pokládati za převod jmění po rozumu §u 1409 obč. zák. Nezávažným jest pak další osud zmíněných bilančních aktiv a zejména nezávažno jest, že dle přílohy 4. majetek komitétu ku dni 31. května 1924 činil prý ještě 85,133.929·33 Kč a pasiva jen 28,680.411·59 Kč. Podmínkou toho, by vzešel závazek dle §u 1409 obč. zák. není, jako při odpůřcích žalobách, nedobytnost pohledávky na původním dlužníkovi; i netřeba se obíratí otázkami, od obou stran v tomto směru přetřásanými. Nepotřebuje bližšího odůvodnění, že převímací ceny lihu jsou dluhy, patřícími po rozumu §u 1409 obč. zák. k tomu jmění (zásobě lihu), do něhož jednotlivé převzaté kvantity byly pojaty a tím své individuality pozbyly. Tím jest zodpověděna kladně otázka, zda žalovaná strana jest podle §u 1409 obč. zák. povinna, by platila zažalovanou pohledávku, a jest zodpověděti další otázku, zda tato pohledávka jest po právu. Odvolací soud při svém názoru se nemusil touto otázkou obíratí, ale ježto k rozřešení této otázky stačí přednes stran a výklad listin, netřeba skutkový podklad sporu doplňovati. Jak z odvolání žalované strany patrně, neopírá žalovaná strana své obrany o to, že lihová komise byla oprávněna způsobem autoritativním předepsati lihovarům cenu 495 Kč 80 h za lih, který byl v období 1920/21 vyroben z melasy v předešlém období přikázané, nýbrž trvá jen na tom, že o ceně tohoto sporného lihu byla ujednána smlouva, a tvrdí, že ujednání toto stalo se výměnou korespondence. Avšak dopis z 28. dubna 1920 jest pouhým oběžníkem lihové prodejny čsl. lihové komise, jímž tato prodejna prostě sděluje usnesení představenstva čsl. lihové komise, že na sporný lih bude platiti nižší pro období 1919/1920

platicí ceny. Z toho a z oběžníkové formy této listiny jest nutně souditi, že zmíněná komise nedává touto listinou na jevo, že ona jako pouhá s druhou stranou na roveň postavená smluvní strana navazuje jednání, které by mělo za účel smluvní úpravu přijímací ceny za sporný lih. Nelze přehlédnouti, že tento oběžník byl vydán dříve, než bylo ve sbírce z. a n. vyhlášeno nařízení ze dne 7. května 1920, čís. 355 sb. z. a n., jednající o prozatímní úpravě poměru průmyslu lihovarského a hospodaření lihem, dle něhož (§ 11 b) bylo ceny přijímací zásadně stanoviti nařízením, jak se též pak dělo nařízením číslo 79/1921, 282/1922 a 140/1923), a že si čsl. lihová komise dle tvrzení žalované strany osobuje právo, v určitých případech upravití ceny lihu. Na tento oběžník odpověděl svaz čsl. průmyslových lihovarů dopisem ze 7. února 1921, tedy před vydáním nařízení ze dne 24. února 1921, číslo 79 sb. z. a n. upravujícího ceny pro období 1920/1921. V tomto dopise svaz praví, že toto v zásadě spravedlivé stanovisko by bylo možno lihovarům přijati, ale činí v něm další výhradu a poukazuje na neúčelnost navrženého differencování cen. Forma toho dopisu není tedy přijetím nabídky ani učiněním nové pozměněné nabídky, nýbrž prostým připuštěním přijatelnosti stanoviska lihovou komisí zastávaného za určitých podmínek. Třetím dopisem jest dopis lihové komise témuž svazu z 10. března 1921 tohoto znění: »Na Vaší žádost ze 7. února 1921 usneslo se představenstvo čsl. lihové komise ve schůzi ze 24. února 1921, zaplatiti za lih vyrobený v kampani 1920/1921 z melasy zjištěné k 31. srpnu 1920 nabývací cenu melasy z kampaně 1919/1920 a odměnu výrobní pro kampaň 1920/1921 atd.«. Ale před vypravením tohoto dopisu bylo již vyhlášeno nařízení československé vlády ze dne 24. února 1921, číslo 79 sb. z. a n., jež stanovilo cenu přijímací ve výši 700 Kč za 1 hl bez rozdílu v cenách dle toho, z které kampaně pochází melasa. Tím vytvořen byl nový stav věci a, neodpověděl-li svaz na dopis z 10. března 1921, nelze v tom spatřovati jednání, z něhož by se po rozumu §u 863 obč. zák. dalo nutně usuzovati, že tímto mlčením projeven byl smluvní souhlas s obsahem tohoto dopisu. Za tohoto stavu věci netřeba se obíratí otázkou, zda zmíněný svaz byl oprávněn, dohodu takovou jménem žalobcovým ujednávatí. K dohodě zmíněné nedošlo mlčky (§ 863 obč. zák.) ani tím, že žalobce nechal po delší dobu nezodpověděným dopis čsl. lihové komise ze dne 18. května 1921, jímž tato sděluje, že cenu sporného lihu stanoví prozatímně na 525 Kč za jeden hektolitr. Šlo jen o prozatímní zálohu na dodaný lih, a to vyšší než cena později čsl. lihovou komisí konečně stanovená. Totéž platí o tom, že lihovary neodmítaly přijetí záloh ve výši 525 Kč. Za tohoto stavu věci netřeba se obíratí okolností od žalované strany namítanou, že prý lihovary nevyráběly v období 1919/1920 lih úmyslně za tím účelem, by dle předvídané vzestupné tendence ceny lihu dosáhly v příštím období větších užitků, a netřeba prováděti důkazy o této okolnosti a o souvislých s tím opačných tvrzeních druhé strany. Že by § 1409 obč. zák. platil jen pro úplatné převody, a týkal se jen oněch pohledávek ku jmění nebo podniku patřících, které již od prvopočátku byly dluhem odevzdavatelovým, nelze ani z doslovu §u 1409 obč. zák. ani z materiálií k III. dílčí novele a ani z účelu tohoto předpisu dovoditi. Rovněž okolnost,

že žalovaný erár vůbec neměl úmyslu obohatiti se na úkor věřitelů komise, — což dovedl odvolací soud, — není důvodem proto, aby bylo vyloučeno použití §u 1409 obč. zák. Odvolací soud klade ještě důraz na to, že prý §u 1409 smí se dovolávat jen ten věřitel, který úvěr poskytl zřetelem k určitému jmění, jež bylo předmětem zcizení; stačí, že líh byl odváděn tomu, kdož jedině byl oprávněn hospodařiti líhem. Ježto pak jde o zcizení jmění a nikoliv o zcizení podniku, jest nezávažno, že stát nepřevzal od komitétu též personál, inventář a místnosti kancelářské. Konečně nelze odvolacímu soudu přisvědčiti ani v názoru, že §em 6. nařízení číslo 355 z roku 1920, ježto se v něm mluví jen o ručení komise za dluhy, jest vyloučeno použití §u 1409 obč. zák. Zmíněný § 6, jak z jeho doslovu patrno, se zvláštním případem založení závazků dle §u 1409 obč. zák. vůbec neobírá, a zajisté nebylo na takové případy ani pomýšleno. Přijímatel jmění nebo podniků ručí podle §u 1409 obč. zák. za dluhy tomuto jmění nebo podniku patřící jen tehdy, znal-li anebo musil-li znáti dluhy ty při převzetí jmění nebo podniku. Žalovaná strana namítá, že z předkládaných výročních zpráv věděla o tom, že jak lihová čsl. komise, tak i zmíněné komitété činí dostatečné rezervy ku krytí závazků, z čehož prý je zřejmo, že státní správa, přejímajíc zásoby lihové 31. srpna 1923 vykázané, byla právem přesvědčena, že na zásobách těch nelpí docela žádné nároky. K tomu stačí podotknouti, že žalobce svůj nárok ohlásil zmíněnému komitétu již dopisem z 25. září 1922, takže žalovaná strana při náležitě dbalosti aspoň o existenci zažalovaného nároku mohla se dověděti.

Čís. 6758.

Zařazení železničních zaměstnanců do statu III b).

Výnosem ministerstva železnic ze dne 23. srpna 1921, čís. 47063 byla inteligenční zkouška prominuta pouze pro přechodní dobu a jen těm zaměstnancům ve výnosu vytčených kategorií, kteří dnem 1. ledna 1921 již dovršili 15 definitivních služebních let. U těch, kdož tomuto ustanovení nevyhovovali, zůstala inteligenční zkouška jednou z podmínek pro jmenování úředníkem statu III b).

Inteligenční zkouška neopravňuje ku zpětnému přeřazení do doby, kdy zaměstnanec dovršil 12 let propočítáním let definitivní služební doby.

Z výnosu ze dne 30. května 1923, čís. 19.879 nemůže zaměstnanec pro sebe dovozovati práva.

(Rozh. ze dne 1. února 1927, Rv I 1799/26.)

Žalobě železničního zaměstnance proti železničnímu eráru, by bylo uznáno právem, že žalobci přísluší nárok na jmenování úředníkem statu III b) s pořadím a finančním účinkem od 1. července 1921, p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl, o d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: Prvý soud považuje za jediné spornou otázku, zda-li ta okolnost, že žalobce složil zkoušku inteligenční až 1. září 1924, mohla mu býti při jmenování dne 1. ledna 1925 prominuta příznáním pořadí a finančního účinku ke dni 1. července 1921, kdy žalobce, jak nesporno, měl ostatní podmínky pro jmenování splněny. Tato otázka není správně